

Etikk i Tekna - Temahefte 2

Fra Gaza til finans push

Cases fra Magasinet Tekna 2009-2010

Forord

Dette heftet inneholder etikk-cases presentert i Magasinet Tekna i 2009 og 2010. Casene ble utarbeidet etter ideer fra etisk råd og rådets arbeid denne tidsperioden og kommentert av rådets medlemmer.

Flere av casene er inspirert av hendelser i tiden de ble til i. Når vi allikevel publiserer dem samlet, er det fordi de aller fleste har gyldighet utover den tiden de ble skrevet i. Ethiske dilemmaer som disse vil man også kunne møte i dag, selv om man kanskje må justere litt på historien.

Tekna presenterer i 2013 nye etiske retningslinjer for sine medlemmer. Disse oppfordrer til etisk refleksjon. Publiseringsen av denne samlingen med case er et tilbud til Teknas tillitsvalgte og medlemmer som ønsker å ta opp etiske refleksjon som tema og aktivitet i møte med andre medlemmer.

Tekna, 2012
For Teknas Etiske råd

Frøydis Bjerke
leder av Teknas Etiske råd

Innhold

Utvalgte cases fra Magasinet Tekna nr 1-2009 – nr 6-2010

Introduksjon	3
Etiske retningslinjer i Tekna	4
Eksempler på arbeid med etiske spørsmål	5
Magasinet Tekna 1-2009: Krig i Gaza. Lojalitet mot hva og hvem?	6
Magasinet Tekna 2-2009: Kultur, u-kultur og et personlig dilemma	8
Magasinet Tekna 3-2009: Retten til å arbeide seg i hjel?	10
Magasinet Tekna 4-2009: Fag møter politikk	12
Magasinet Tekna 1-2010: Under press. Må arbeide smart	14
Magasinet Tekna 2-2010: Gjenbruk eller misbruk?	16
Magasinet Tekna 4-2010: Juks med sykefravær?	18
Magasinet Tekna 6-2010: Teknologiutvikling og finans push	20
Magasinet Tekna 1-2011: Om å vite mer enn du egentlig vil vite	22

Introduksjon

Etikk-casene som er presentert i dette heftet, ble i sin tid utarbeidet etter ideer fra Teknas etiske råd. Noen ble inspirert av innspill fra medlemmer som på et tidspunkt befant seg i en situasjon som ligner den som er omtalt i casene.

Casene er slik på en måte tidstypiske. Det var krig i Gaza da det første caset i denne samlingen ble til. Caset "Fag møter politikk" har illustrasjon fra Ålesund og caset er inspirert av ulykken i Fjelltunvegen 11 i mars 2008. Andre hendelser i samtiden har også gitt inspirasjon. Men ut over dette er casene diktning. Personene er oppdiktet, handlingen er oppdiktet og dilemmaene er konstruert for anledningen. Når vi publiserer dem samlet er det fordi vi mener de aller fleste har gyldighet utover den tiden de ble skrevet i.

Casene er kommentert av medlemmer av etisk råd. Kommentarene er ikke ment som korrekte løsninger på "oppgavene". Medlemmene av Teknas etiske råd er medlemmer av foreningen og lekfolk i denne forstand. Kommentarene er med for å stimulere til debatt. Slik kan man også tenke, men det er mulig også å tenke annerledes. Kommentarene ble i et tilfelle også kontroversiell. Caset "Juks med sykefravær?" skapte debatt internt i Tekna.

Kommentarene er noen steder knyttet opp til Teknas etiske retningslinjer vedtatt av Hovedstyret i 2008. I løpet av 2013 vil disse retningslinjene bli erstattet av nye etiske retningslinjer som er mer overordnede og mindre detaljerte, men som inneholder en klarere oppfordring til etisk refleksjon rundt etiske dilemmaer.

Etiske dilemmaer møter vi når våre handlinger kommer i konflikt med etiske verdier og vi havner i valg-situasjoner der vi ikke uten videre kan tilfredsstille alle berørte interesser. Å gjøre seg opp en mening om hvilke verdier og interesser som er i spill er ofte en god innledende tilnærming til case av den type som er beskrevet her.

Heftet slik det her fremstår er satt sammen av Anne Edholm og John Raaheim i Teknas sekretariat.

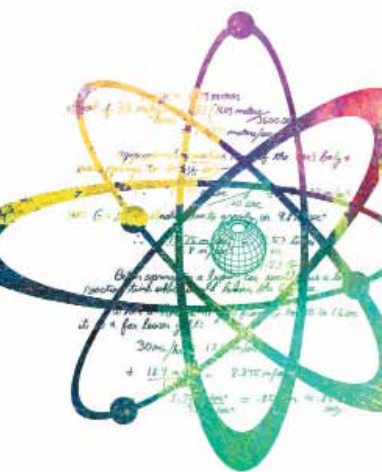
Etisk refleksjon

I vårt samfunn har vi mange lover og forskrifter som lovfester etiske verdier og normer. Vi må alle forholde oss til disse. Vi må som yrkesutøvere også respektere etiske retningslinjer og policy hos arbeidsgiver og i de virksomheter vi samhandler med.

Som Tekna-medlem må du selv kunne stå for dine beslutninger. Disse bør tåle etisk refleksjon der du i forkant avklarer om beslutningene:

- Er lovlige
- Er rettferdige for de berørte
- Har uheldige konsekvenser for individer, miljø eller samfunn
- Tåler offentlig oppmerksomhet.

Tekna oppfordrer medlemmene til å reflektere over sin rolle som samfunnsborger, yrkesutøver, tillitsvalgt, kollega og medstudent.

ETISKE RETNINGSLINJER I TEKNA

Teknas visjon og verdigrunnlag

Teknas visjon er Tekna **skaper fremtiden**. Teknas verdigrunnlag er uttrykt gjennom tre verdier: Å være **troverdig, nyskapende og modig**. De etiske retningslinjene gir deg som Tekna-medlem et grunnlag for refleksjon rundt hva det i etisk forstand vil si å være troverdig, nyskapende og modig.

Etisk refleksjon

I vårt samfunn har vi mange lover og forskrifter som lovfester etiske verdier og normer. Vi må alle forholde oss til disse. Vi må som yrkesutøvere også respektere etiske retningslinjer og policy hos arbeidsgiver og i de virksomheter vi samhandler med.

Som Tekna-medlem må du selv kunne stå for dine beslutninger. Disse bør tåle etisk refleksjon der du i forkant avklarer om beslutningene:

- er **lovlige**,
- er **rettferdige** for de berørte,
- har **uheldige konsekvenser** for individer, miljø eller samfunn,
- **tåler offentlig oppmerksomhet**.

Tekna oppfordrer medlemmene til å reflektere over sin rolle som samfunnsborger, yrkesutøver, tillitsvalgt, kollega og medstudent.

Bry deg om samfunnet

Vær **modig**, ta ansvar for hvordan ditt bidrag til den naturvitenskapelige og teknologiske utviklingen påvirker samfunn og miljø:

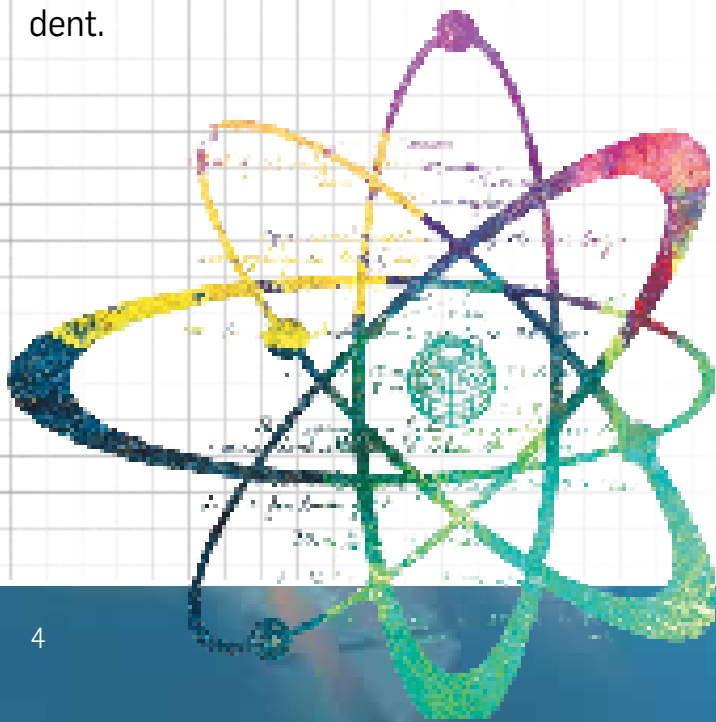
- Vis respekt for menneskeverd og menneskerettigheter
- Vær **nyskapende** og søk muligheter som gir positiv virkning
- Vurder og kommuniser risiko
- Følg føre var-prinsippet

Vær en god yrkesutøver, tillitsvalgt, kollega og medstudent

Opptre **troverdig**, gi ditt beste faglige og sosiale bidrag til fellesskapet du er en del av:

- Opptre med integritet og åpenhet
- Vær lojal og pålitelig
- Vis respekt og tillit
- Samarbeid, vær støttende, gjør andre gode
- Si ifra om farlige eller kritikkverdige forhold

Dine beslutninger, og det du gjør, berører ofte andre mennesker. Refleksjon rundt etiske utfordringer blir rikere og bedre gjennom samtale med andre.

Eksempler for arbeid med etiske spørsmål

En måte å skape debatt på kan være å ta utgangspunkt i en beskrevet situasjon, fremsette 5 – 6 påstander om denne. Deltakerne krysser så av for hvilke påstander de er enige/uenige i og deretter kan en gå gjennom teksten og drøfte hvorfor en har fått den fordeling som fremkommer.

Etisk regel: **Opptre troverdig** **Beskrivelse av situasjon**

Utsprengte masser fra vegbygging blir mange steder benyttet til planering av områder for boligbygging. Særlig i områder med sulfidførende berggrunn, som på Sørlandet, kan dette være problematisk. Pyritt er det viktigste sulfidmaterialet i slike masser og danner sulfat og svovelsyre når det oksideres og kommer i kontakt med vann. Avrenning fra eksponering av sulfider karakteriseres blant annet ved lav pH og av høye konsentrasjoner av en rekke tungmetaller, som for eksempel bly.

Problemstillingen møter vi alle steder der man har hentet eller henter masser fra ett sted og deponerer dem et annet sted. Særlig på Sørlandet er boligområdene mange steder bygget på denne type masser. Vi møter slike forhold både i gamle og nye boligområder. Tungmetaller, som bly, kan renne av fra slike områder til drikkevann og drikkevannsbrønner, og også til bekker som renner forbi områder der barn leker, og også barnehager. Blyforurensset vann kan gi alvorlige helseeffekter, påvirke blodtrykk, nervesystem, lever og nyrer, og også arvestoffet ved langtidseksponering.

Store økonomiske interesser står ofte på spill for en utbygger i slike områder, og denne ønsker seg derfor ikke i utgangspunktet en ugunstig analyserapport. Dette er en utfordring når man skal analysere prøver fra slike områder.

Utfordring til ettertanke eller meningsutveksling: Hvordan skal vi tilfredsstille vår oppdragsgiver, utbyggeren, når vi analyserer og rapporterer vannprøver fra slike områder, og samtidig gi en fremstilling av forholdene slik de faktisk er? Må vi ikke også ta hensyn til vårt eget faglige omdømme?

Påstander:

1	2	3	4	5
Enig			Helt uenig	

- A. Ikke påta seg oppgaven i frykt for at oppdragsgiver vil endre resultatene.
- B. Kreve å få offentliggjøre resultatene av analysene uavhengig av oppdragegiver og grunneier.
- C. Fremheve usikkerhet omkring fremtidig avrenning og muligheter for skadelige effekter, som også kan tenkes hvis arbeidet utfylling skjer på beskrevet måte.
- D. Foreslå avgrensning av området uten å begrunne hvilke skadelige effekter som er påregnelige.
- E.
- F.

ETIKK

SLIK VI MØTER DET

Tekna vil i dette og kommende utgaver av Magasinet presentere Teknas arbeid med etikk. Samtidig vil vi utfordre medlemmene til refleksjon og debatt rundt problemstillinger medlemmer av Tekna kan møte. Denne gang er det Tekna-medlem Per Aas som ufrivillig er kommet i en klemme. Hva er en personlig og politisk overbevisning verdt? Mer enn trygge arbeidsplasser?

Per er sterkt kritisk Plutselig får produksjonen redde bedriften. Det

PROBLEMSTILLING:

Per Aas arbeider som produsentsjef i en bedrift som produserer avansert kommunikasjonstutyr og eksporterer en stor andel av sine produkter. Bedriften møter virkningen av finanskrisen. Etter gode år er det nå klart flere kunder og bestillinger. Bedriftsledelsen har beskrevet situasjonen som dramatisk. Det arbeides med planer for nedbemanning som innebærer oppsigelser. Bedriften ligger i et lite tettsted i en del av landet der det er få alternative muligheter for arbeid.

Bedriften gjør samtidig fremstøt mot nye markeder og kunder i utlandet initiert av bedriftens utenlandske dire. Potensielle kunder oppsøkes og pløies. Lovende kontakter inviteres til Norge til besøk i bedriften og til spesielt utvalgte og påkostede kundemøter. Per deltar også i slike kundemøter. Innad i bedriften blir det spurt med et man på denne måte: kjøper kunder. Men det er særlig viktig for at alle midler må tas i bruk for å redde arbeidsplassene og unngå oppsigelser.

Per er gift med Line som er lærer og politisk aktiv. Sammen med felles venner er de begge sterkt opptatt av konflikten og krigen i Midt-Osten og opprøret over de lidende sivilbefolkningen i Gaza blir påført. De har begge deltatt i lokale møteringer med krav om stans i krigshandlingene, utropasjonen og blokadene. I venneloken er man felles om en holdning som er kritiske til Israels krigføring og politikk i Gaza.

En dag får Per henvendelser fra en kunde i Israel som uttrykker ønske om å kjøpe produkter fra bedriften fra den delen av produk-

sjonen Per har ansvar for. Det er usikkert om en stor ordre med hurtig levering. Kunden ønsker å vite om bedriften kan levere noe Per vet at de kan klare. Bedriften vil med en slik ordre kunne unngå oppsigelser. Han må gå videre til ledelsen med forespørselen, men er usikker på sin egen rolle. Hva har Per gjort?

til Israel og krigføringen på Gaza. sjonsjefen et oppdrag som kan kommer fra Israel ...

SVAR FRA TEKNAS ETISKE RÅD:

Medlem av Teknas etiske råd, Grant Gundersen, kommenterer vårt case stik:

En uavtaltbar refleksjon kan være: Er dette noe problematisk da? Det er bare å si ja og sette i gang. Bedriften er redd, i hvert fall for en periode. Men all melder teller seg. Konvensjonskomitee til Israel? Kanskje til rettslig bruk også? Det kan ikke kontrolleres fra Norge.

Varene sendes om boikott av landene våre, og det utfører ikke bare oppdragsut. Det er greit å ha en kritisk holdning til den ene part i konflikten, men det er i privatlivet!

For var jo hvor lenge får lønne fra og der har vel lojaliteten ligget? Her blir involvert i egenskap av ansatt og produsent/leverantør av bedriften. Her kan man og angreper for som privatperson er noe annet. Vi lever jo tross alt i et fritt land.

Skal man si nei til ordren og dermed avslutte bedriften, de ansatte og kollektivet ut i økonomiske vanskeligheter? Vil man oppdage det hvis man sier nei? Kan man leve med to sypensidder, ut i

jobbeksponen og ut i privatlivet? Her er loven i stilfellig ikke mellom bedriften, kollegaer og kollektivets interesser og sin egen private syn og engasjement i forhold til en internasjonalt konflikter.

Hva slags valg må Per gjøre for å kunne se seg selv i speilet i tålen som loven? Å fremme noen å avslutte med er uavsett et godt råd å gi Per. Høsten eller HR-ansvarlig på jobben, dersom dette er mennesker hun tror vil ha forståelse for dilemmaet kan befinne seg i, er aktuelle personer. Per kan også si nei til Tekna. Her vil hun bli et annet lønne fjt svar på hvordan hun står mot arbeidssituasjon i en situasjon som dette. Å si nei å bidra til å løse noe denne leveransen kan bli et spørsmål om lojalitetsbrudd. Setter det på spissen kan det bli konklusjoner for arbeidssituasjonen. Men for Per er kanskje dette fortsatt bare én side av saken.

Avgjørelsen må Per ta selv.

ETISK RÅD er et rådgivende organ for Hovedstyret i Tekna. Etisk råd i Tekna skal arbeide for økt etisk bevissthet og refleksjon i foreningen og blant foreningens medlemmer. Medlemmer kan også henvende seg til etisk råd. Rådet har fem medlemmer og tre varamedlemmer. Medlemmene til rådet oppnevnes av Teknas Hovedstyre for perioder på tre år. Mer om Teknas etikkarbeid og etisk råd finner du på www.tekna.no/etikkk.

Grant Gundersen

Har du en mening om det kan du gi Per dine råd og eller kommentere dette case på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etikkk. Her vil du også finne mer informasjon om Teknas etikkarbeid.

ETIKK

SLIK VI MØTER DET

I denne spalten presenterer vi Teknas arbeid med etikk. Samtidig vil vi utfordre medlemmene til refleksjon og debatt rundt problemstillinger medlemmer av Tekna kan møte. Denne gang er det Tekna-medlem Arne By som er i trøbbel. Skal han varsle om noe han oppfatter som en korrupsjonskultur og kanskje risikere jobben, eller skal han tie og leve med en ubekvem arbeidssituasjon? Har du en mening om det kan du gi Per dine råd og ellers kommentere dette caset på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etik. Her vil du også finne mer informasjon om Teknas etikkarbeid.

Arne jobber med et prosjekt i Baltikum. En dag vil sjefen at han skal kvittere for en regning. Det er et helgeopphold og dyrt restaurantbesøk med de baltiske kontaktene og ektefeller.

PROBLEMSTILLING:

Arne By arbeider i et norsk firma som har flere store leveranser til en ulikkelig stat i et av landene i Baltikum. Arne er prosjektleder for en av disse og har som prosjektleder ansvar for å signere fakturaer og reiseregninger som skal belastes prosjektet. En dag får han en faktura på et helgeopphold på et hotell i Tyskland. Av denne fremgår det at hans nærmeste overordnede og daglig leder med ektefeller har tilbeikt en helg fra fredag til søndag sammen med ledere fra staten. Også disse har hatt ektefeller med. Oppfølgingen har

vært tett og fakturaen kan ha blitt omfattet alle utgifter, også for de baltiske deltakerne.

Arne tar fakturaen med til sin overordnede, avdelingslederen, som når han får se den sier: "Å ja, den. Hadde tenkt å snakke med deg om det. Var flott og fremst prosjektet litt vi droffet denne gangen. Baltikum smaker det allik. Bare signer, da. Jeg ordner resten." Når Arne spør om leder denne kontakten er "på kanten", svarer avdelingslederen at det er den kanskje, men det blir loggen omsett uten koste-egg.

Slik er det bare å drive i denne bransjen. "Jeg og daglig leder tar ansvaret for dette. Bare signer og glem dette da." Arne føler at han ikke har noe valg. Han signerer regningen.

Arne kjenner styreformannen i selskapet gjennom private forbindelser og ber ham om en samtale under fire øyne. Her nevner han oppståen med regningen og sier at han oppfatter kontakten mellom firmaets ledelse og ledelsen i staten nærmest som korrupsjon og at han er bekymret for firmaets kredittansettelse om dette

OM TEKNAS ETISKE RÅD

Etisk råd er et rådgivende organ for Hovedstyret i Tekna. Etisk råd i Tekna skal arbeide for økt etisk bevissthet og refleksjon i foreningen og blant foreningens medlemmer. Medlemmer kan også henvende seg til etisk råd. Rådet har fem medlemmer og tre varamedlemmer. Medlemmene til rådet oppnevnes av Teknas Hovedstyre for perioder på tre år. Mer om Teknas etikkarbeid og etisk råd finner du på www.tekna.no/etikkk.

Sissel B. Eggen

TEKNAS ETISKE RÅD KOMMENTERER

Etisk råd hovedansvar

Arne er i tvil. Han har godkjent en regning med flere uttømmik. Og hans egen sjefer går langt i å trosvare at helge i Tyskland er korruptjon. Innkjøring av skattefelter bakker av skatteskatt. Ved å godkjenne regningene, er Arne selv blitt medskyldig. Ikke bare står han med begge beina i en etisk grøt. Han står i et juridisk rettsnett der han fort kan bli strafferettslig ansvarlig.

Arne har i prinsippet fire alternativer. Vi gir ham en matrise:

Arnes dilemma-matrise			
	Ja	Nei	Vårde
Ellt varenda i jobben	1	2	
Slutte i jobben	3	4	

Falstikk har Arne valgt allerede. Han har svart med styrelser. Den svenske tyler på at bedriften har en korruptjonskultur. Skal Arne å være i en slik bedrift? Korruptjonskultur. Han føler seg ubehag og tenker at det som skjer, er galt. Og han vil regne med flere regninger som den fra Tyskland.

Men har han verdt noen størrelse bedriften? Det kan være et større dilemma. Han vil avveie egne og selskapets interesser med lojalitet overfor arbeidsgiver. Hvilke plikter

skal vis tyngst? Skal han stå der han står som gir ham bedrift?

Han har foretatt, forsvaret svar og mange yrkesaktive år forent seg. Ektevare varsel har ofte store økonomiske problemer for dem som vurderer, særlig hva koster det. Det kan gå på liv og helse her. Arbeidsvare og arbeidvare kan gå forsvaret, og foretten vil ikke. En tydelig varsel er at det økonomisk svarer.

Hvis Arne starter, vil det være arbeidsskillet eller å gå med i livet. Men først har først en annen arbeidsskillet med en annen arbeidsskillet, for han er bedrift.

Han er godt til å velge. Ingen av alternativene er store økonomiske. Men det er vel ikke bare økonomiske som skal fortelle om hva som er rett og galt? Korruptjonskultur ligger i fremtiden, og det kan vi aldri vite om.

I en usert og presset situasjon kan det være viktig å vurdere godt. Arne trenger noen å snakke med, en som er kompetent og kan holde rasene. En juridisk rådgiver i Tekna kan være en slik støttepunkt.

Sissel B. Eggen 26.03.09

skulle løsnene ut. Styrfirmaet har han ta det helt med m. Han sier han har full tillit til at daglig leder vet hvor grensene går. "Skal vi være mer kostnads enn påven kan vi ikke drive butikken", sier han. "Det er litt slik i disse hendene. Jeg ser det der selv men det. De vil ha litt igjen. Ikke mer det de tjener i det offentlige der."

Hjemme forteller Arne sin sambuere om saken og sier at han strengt tatt mener at han bør være noen. Sambuere, som får tiden er hjemme i svangerskapsopplærings er rolig, men sier han bør tenke seg

noye om. Han har jo signert regningen. Flere varamedlemmer har vært innstilt i svarene. Mange varslere har hatt store problemer med å skaffe seg ny jobb, selv om de har varmet saken i retten. "Vi trenger jo de innsettene vi har for å klare løn og avdrag på huset", avslutter han. Arne er usikker på hvor enkelt det er å skaffe seg ny jobb i det arbeidsmarkedet vi har nå.

Hvordan bør Arne tenke videre, hvilke alternativer har han, og hva bør han gjøre?

Har du en mening om det kan du gi Per dine råd og eller kommentere dette caset på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etikkk. Her vil du også finne mer informasjon om Teknas etikkarbeid.

ETIKK

SLIK VI MØTER DET

I denne spalten presenterer vi Teknas arbeid med etikk. Samtidig vil vi utfordre medlemmene til refleksjon og debatt rundt problemstillinger medlemmer av Tekna kan møte. Denne gang er det Cathrine Dahl som er i en klemme, både i forhold til arbeidsgiver og sin egen Tekna-tillitsvalgte. Har du en mening om det kan du gi Cathrine dine råd og ellers kommentere dette caset på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etikk. Her vil du også finne mer informasjon om Teknas etikkarbeid.

Retten til å arbeide seg

PROBLEMSTILLING:

Cathrine Dahl arbeider som prosjektleder i et selskap som leverer utstyr til oljeindustrien. For tiden er hun ansvarlig for deler av en stor leveranse til en plattform offshore. Arbeidet medfører at hun i perioder må oppholde seg på plattformen. Det blir ofte lange dager når hun er der, men hun må også stå på tur når hun er hjemme. Firmaet hun arbeider for er hardt presset og den økonomiske krisen gjør at kundene presser på for å få nye leveranser både billigere og raskere. Det er opplagt lederanledning til å svapnære.

Hjemme er det ikke så greit med all denne jobbingen, selv om Cathrine får betalt for tiden. Mange påstår ikke på samarbeiden som gir klart uttrykk for

at hun begynner å bli lei. "Gjelder ikke arbeidsmiljøloven hos dere da?", sier han.

Ved en tilfikkighet får Cathrine vite at all tid hun arbeider på plattformen blir gjort som "utenlands-tid". Når hun spør sin leder får hun vite at dette blir gjort fordi man ellers ville komme i konflikt med arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid. "Dette tjener vi jo på alle", sier lederen til skutt.

Cathrine tar deretter sakene opp med Teknas tillitsvalgte i bedriften, Anne Bye. Cathrine mener at det umulig kan være riktig at firmaet trenger merkev på denne måten og at noen må gjøre noe med det.

Anne forteller at hun er klar over situasjonen,

SCANPIX

i hjel?

men et et klart flertall av de ansatte synes ordningen er god fordi den gir store økonomiske ubetalinger. De fleste trenger pengene. Dessuten bidrar ordningen til at firmaet er konkurransedyktig selv i dagens marked. Det sikrer jobbene. Anne sier at hun har fått som del fra et flertall av medlemmene i gruppen "Å ligge lavt i denne saken". Cathrine sier hun ikke synes dette er greit nok. "Noen må gjøre noe".

Hvordan kan Anne og Cathrine bli enige, og hva bør de gjøre?

OM TEKNAS ETISKE RÅD

Etisk råd er et rådgivende organ for Hovedstyret i Tekna. Etisk råd i Tekna skal arbeide for økt etisk bevissthet og refleksjon i foreningen og blant foreningens medlemmer. Medlemmer kan også henvende seg til etisk råd. Rådet har fem medlemmer og tre varamedlemmer. Medlemmene til rådet oppnevnes av Teknas Hovedstyre for perioder på tre år. Mer om Teknas etikkarbeid og etisk råd finner du på www.tekna.no/etikkk.

Reidun de Lange

TEKNAS ETISKE RÅD KOMMENTERER

Etisk råds medlem Reidun de Lange har utredet situasjonen Cathrine og Anne befinner seg i slik:

Cathrine Dal er kommet i en situasjon der hun av private grunner ikke ønsker å arbeide mye overtid. Som ansatt har hun et etisk dilemma i forhold til hva hun skal gjøre når Anne Bye, som er Tekna-tillitsvalgt, ikke reagerer. Andre ansatte ønsker nemlig mye overtid fordi dette medfører øking av inntekten, selv om Arbeidsmiljøloven brytes.

Som tillitsvalgt er det neppe et etisk dilemma Anne står overfor. Å bevisst være med å opprettholde en ordning som er i strid med norsk lov handler for en tillitsvalgt kanskje mer om moral enn etikk. Hun kan velge å trekke seg som tillitsvalgt.

Som tillitsvalgt kan Anne ha flere innfallsvinkler til problemstillingen:

- Mye overtid med stor arbeidsinnsats over lang tid gir stor slitasje på de ansatte. Dette kan igjen føre til utbrenthet/reduert arbeidsførhet med tilhørende langtidsykemelding. Langtidsykemelding kan føre til lavere inntekt, sett i et livssyklusperspektiv.

- Høy lønn som skyldes mye overtid gir et uriktig bilde av lønnsforholdene og kan vanskeliggjøre lønnsforhandlingene.

- Med så mye overtid er det ikke sikkert øking av bemanningen vil føre til økte kostnader for bedriften selv om dette blir påstått. Dette bør undersøkes nærmere.

Cathrine kan drøfte disse innfallsvinklene med Anne i håp om at Anne skal endre sitt standpunkt om "Å ligge lavt i denne saken". Hun kan oppfordre Anne til å ta kontakt med Tekna og ta initiativ til en debatt om bedriftskultur og denne ordningens uholdige sider blant Teknas medlemmer i bedriften.

Lykkes hun ikke, kan hun selv ta kontakt med Tekna sentralt og be om bistand til kontakt med ledelsen. Her har hun flere alternativer. Hun kan ta saken opp med ledelsen ut fra eget ønske om mindre overtidarbeid og kanskje lykkes med å finne en ordning for seg. Hun må da leve med å vite at bedriften bryter arbeidsmiljøloven. Hun kan ta problemstillingen med for mye overtidarbeid opp med ledelsen på generell basis. Da har hun dilemmaet at dette ikke er i tråd med det andre ansatte mener. De ønsker mye overtid som gir høy lønn.

Hun kan også ta kontakt med Arbeidstilsynet. Dette gjør henne til varslar med de ubehageligheter dette kan føre med seg for henne, både i forhold til bedriften og de ansatte. Bedriften kan bli bøtelagt. Med en brå nedgang i overtidarbeidet klarer kanskje ikke bedriften sine forpliktelser. Ved en konkurs vil både hun selv og hennes kollegaer være uten arbeid.

Cathrine Dal kan velge å slutte i bedriften. I et vanskelig arbeidsmarked ligger det spørsmål et dilemma for henne også her.

Har du kommentarer til den situasjonen Anne og Cathrine befinner seg i kan du bidra med disse på Teknas nettside www.tekna.no/etikkk. Her finner du også mer informasjon om Teknas stillingsarbeid.

ETIKK

SLIK VI MØTER DET

I denne spalten presenterer vi Teknas arbeid med etikk. Samtidig vil vi utfordre medlemmene til refleksjon og debatt rundt problemstillinger medlemmer av Tekna kan møte. Denne gang er det Tekna-medlem Thomas Thoresen som er kommet i en vanskelig situasjon. Hvordan skal han gå frem for å få stoppet byggearbeid som han mener kan medføre risiko for tap av menneskeliv?

Har du en mening om det kan du gi Thomas dine råd og ellers kommentere dette caset på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etikk. Her vil du også finne mer informasjon om Teknas etikkarbeid.

Fag møter poli

PROBLEMSTILLING:

Thomas Thoresen leder en avdelingen i byggeselskabet i kommunen med sakforberedelse til teknisk hovedutvalg. I det siste har avdelingen vært involvert i et utbyggingsprosjekt i svært bratt fjellterreng. Det er spregget ut store mengder stein i terrenget. Et hovedtema er sikring av fjellmassene i bakken av terrenget. Konsulentene har foreslått bolting i utvalgte partier, og dette arbeidet er nå på det nærmeste ferdig. Forberedelse til støping av fundamentene for bulkblokkene som skal oppføres på terrenget er i gang.

Under en befaring forteller byggleier om entreprenøren som har utført sikringsarbeidet at de mener det kan være slappet krager inne i fjellet som ikke sikres med den boltingen som er gjennomført.

Thomas har ingeniøringstologi i fagkravet sin, og mener ut fra det han selv kan se at entreprenøren kan ha rett.

Dagen etter tar han saken opp med sin leder. Han sier at han mener arbeidet med det utvalgte prosjektet bør stoppes til det er gjennomført mer grundige ingeniøringstekniske undersøkelser i området. Lederen hans viser til at det er et velrenomert konsulentfirma som har stått for prosjekteringen. Arbeidstilsynet har kontrollert byggeplanen og funnet den sikker. Lederen hans er dermed uvilleg på om det i det hele tatt finnes hjemmel for å stoppe arbeidet. Han viser også til debatten som har gått i innledningen om planlagt byrktend og senevrettighet i byggeselskabet i kommunen, og at leder av

SCANPIX

tikk

trionisk hovedutvalg er en politiker som har markert seg på nettopp det å få fart på byggesaksbehandling. Han lover Ilrveid å ta saken opp med hovedutvalget i neste møte, og ber Thomas legge et kort notat på saken.

Thomas levrer notatet neste dag med det han selv mener er en klar begrunnelse for stopp i arbeidet og pålegg om nye geologiske undersøkelser. En utredning under byggearbeidene eller senere vil kunne få fatale følger. Saken blir imidlertid ikke tatt opp i utvalget på det kommende møtet og arbeidet på trossen fortsetter etter planen.

Hva bør Thomas gjøre?

OM TEKNAS ETISKE RÅD

Etisk råd er et rådgivende organ for hovedstyret i Tekna. Etisk råd i Tekna skal arbeide for økt etisk bevissthet og refleksjon i foreningen og blant foreningens medlemmer. Medlemmer kan også henvende seg til Etisk råd.

Rådet har fem medlemmer og tre varamedlemmer. Medlemmene til rådet oppnevnes av Teknas hovedstyre for perioder på tre år.

Mer om Teknas etikkarbeid og etisk råd finner du på www.tekna.no/etikkk.

Edle Bøyum

TEKNAS ETISKE RÅD KOMMENTERER

I Teknas etiske retningslinjer står det at du som medlem plikter å informere "... kolleger og ledere om den usikkerhet og risiko som foreligger, slik at flere sammen kan vurdere forholdene". Dette har jo Thomas gjort, men er det nok? Etisk råds medlem Edle Bøyum mener Thomas ikke har noe valg. Han bør forsøke å stoppe arbeidet. Edle kommenterer:

Thomas Thorsen har en dårlig dag på jobben. Lederen hans ønsker tydeligvis ikke å forsinke dette prosjektet. Han velger fremdrift framfor en stopp i arbeidet. Thomas mener dette er politisk begrunnet, og at faglige og sikkerhetsmessige hensyn er satt til side. Det burde vært igangsatt en ny risikovurdering av fjellsets beskaffenhet, og deretter burde en forsvarlig reassikring vært gjennomført.

Siden Thomas vet at det er en viss sannsynlighet for ras på byggeplassen og at menneskeliv kan gå tapt, bør han gjøre det som står i hans makt for å få stoppet arbeidene. Dette haster, og treneringen i egne radder lover ikke godt for en rask saksgang. Det er viktig for Thomas å være kreativ. Han bør unngå å gå til mølla med saken, da dette vil sette kommunen som også er

hans arbeidsgiver, i et dårlig lys. Han selv kan også få problemer med sitt arbeidsforhold dersom han oppfattes som illojal. Det viktigste er imidlertid å hindre at menneskeliv kan gå tapt, enten i byggeperioden eller senere. Thomas kan ikke sitte stille og se på at ikke noe blir gjort.

Thomas bør umiddelbart gå tilbake til sin nærmeste leder og finne ut hvorfor saken ikke ble tatt opp. Hvis mistanken om at politisk suksess settes framfor sikkerheten blir bekreftet, må Thomas finne noen andre å alliere seg med. Han kan kontakte medlemmer av hovedutvalget, kanskje det er lettere å få gehør hos ledernes politiske motstandere?

Hvis heller ikke dette fungerer, må han finne noen andre alliansepartnere. Han kan f.eks. ta kontakt med byggeleder hos entreprenøren, som utførte sikringsarbeidet. Det var han som først påpekte behovet for ytterligere undersøkelser, så han bør føle et ansvar for at fjellet blir grundlig undersøkt. Sammen kan de legge ytterligere press på hovedutvalget i kommunen. En annen mulighet kan være å koble inn Arbeidstilsynet.

Tekna vil i 2010 firsette å utforme medlemmene til etisk refleksjon og debatt rundt problemstillinger medlemmer av Tekna kan møte. Denne gang er det Tekna-medlem Erik Evensen som er kommet i en klemme.

UNDER PRESS. MÅ ARBEIDE SMART

PROBLEMSTILLING:

Ta Teknas etikk-kurs

Tekna tilbyr deg nå et kurs i etikk på foreningens nettsider. Der møter du noen etiske dilemmaer og introduseres for viktige etiske utfordringer i arbeidslivet. Det skal kunne gjennomføres på 25 minutter. Gå inn på www.tekna.no/etikk og lenke Kurs – hjelpemidler.

Erik Evensen arbeider i kommunens tekniske avdeling og har ansvar for blant annet planlegging og anbudsinnhentning for bygging og vedlikehold av kommunens vann- og avløpsnett. Særlig har han ansvar for å følge opp rammeavtaler kommunen har med en del mindre lokale entreprenører som inngår i kommunens beredskap og som etter avtalen kan få mindre vedlikeholdsoppdrag uten forutgående anbudskonkurranse. I kommunen er det for tiden stor utbygging i Bæ-området og planer for videre utbygging rundt tettstedet Viken.

Kommunen må forutsette vann- og avløpsledningsnett til Bæ av hensyn til et nytt boligfelt der. Dette girer med seg at beredvanselsbedriften må utføres

etter påkøpingen fra Bæ. Erik vurderer det slik at anbudsløstens samlede omfang er så omfattende at den må settes ut på anbud. Han starter derfor arbeidet med å utarbeide anbudsgrunnlaget.

Under det utrafilte fellesmøtet i avdelingen server han at han nå er i gang med dette arbeidet. Etter møtet ber sjefen Erik om å bli med inn på konstrukt. «Jeg trakk da nå var godt i gang med planene for utbyggingen i Viken, sier sjefen og fortsetter: «Jeg har foreslått ordlyden om at vi er i gang med dette og at planen kan legges frem for teknisk beredningsvalg for påtale. Vi er under press og må arbeide smart. Resultatbyggingen haster også, men den lille avstikkeren til Bæ kan vi utdros ved å gi

OM TEKNAS ETISKE RÅD

Etisk råd er et rådgivende organ for Hovedstyret i Tekna. Etisk råd skal arbeide for økt etisk bevissthet og refleksjon i foreningen og blant foreningens medlemmer. Medlemmer kan også henvende seg til Etisk råd. Rådet har fem medlemmer og tre varamedlemmer. Medlemmene til rådet oppnevnes av Teknas Hovedstyre for perioder på tre år.

Frøydis Bjerke

KOMMENTARER FRA TEKNAS ETISKE RÅD

Kommentarer fra Teknas etiske råd
Medlem av Teknas etiske råd, Frøydis Bjerke, kommenterer Eriks utfordringer slik:

Vi forutsetter at Erik er godt kjent med «Forskrift om offentlige anskaffelser», terskelverdier som gjelder for kontrakter og reglene for bruk av rammeavtaler. Det er dette han arbeider med til daglig. Vi må tro han har brukt sitt beste skjønn når han starter arbeidet med anbudsdokumentene. Sjefen hans er under press fra ordføreren og trenger Erik til andre oppgaver. Dette prøver han å løse ved å tenke alternativt. Han vil ha arbeidet delt i to prosjekter.

Teknas etiske retningslinjer sier at medlemmer av Tekna skal «ivareta arbeidsgivers, oppdragsgivers og andre samarbeidspartneres interesser, så langt de ikke strider mot allmenngyldige etiske prinsipper». Sjefen hans viser til samtaler med ordføreren som er opptatt av fremdriften i tilrettelegging av utbyggingsområder i kommunen. Vi kan ane et bakteppe av politiske løfter om å legge bedre til rette for vekst og utvikling. Sjefen hans har også omtanke for lokalt næringsliv

og lokale arbeidsplasser. Dette er viktig for kommunen som er Eriks arbeidsgiver. Erik kan ikke se bort fra det.

Men Erik må også forholde seg til om han mener at det sjefen hans foreslår «strider mot allmenngyldige etiske prinsipper». Reglene for offentlige anskaffelser sier at man ikke kan dele en kontrakt for å unngå anbudskonkurranse. Reglene skal forebygge korrupsjon og sikre at det offentlige får mest mulig ut av sine ressurser. Også dette må Erik tenke på.

Erik bør uansett først be om en grundig gjennomgang av saken med sjefen sin. Mener han at det sjefen foreslår er i strid med regelverket, må han si dette og begrunne det. Mener sjefen fortsatt at man skal gå frem slik han foreslår, må Erik vurdere om han mener han har gjort sitt eller om han skal gjøre «... bruk av retten til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten ...». Teknas etiske retningslinjer sier videre: «Sørg for at det er saklig grunnlag for kritikken. Før varsling skjer, bør du om mulig ha forsøkt å ta forholdet opp internt. Dersom du er usikker, søk råd hos tillitsvalgte eller Tekna sentralt.»

oppdraget til en av dem vi har samarbeidet med. Det samme mener jeg vi skal gjøre med utbedringen av hovedledningen. Det er rent fordelaktig. Helt unødvendig å bruke tid og penger på en anbudsrunde her. Vi må tenke på lokalt næringsliv og lokale arbeidsplasser. Legger vi arbeidene ut på anbud kan vi diskutere at en utbyggingskontrakt er oppdraget. Vi må holde liv i lokale krefter og hensyn til beredskapen.

Etter samtalen med sjefen er Erik usikker på hva han bør gjøre. Hva mener du Erik Evensen bør gjøre og hvorfor?

Har du en mening om dette kan du gi Erik dine råd og alleas kommentarer på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etik. Her vil du finne mer informasjon om Teknas etiske råd.

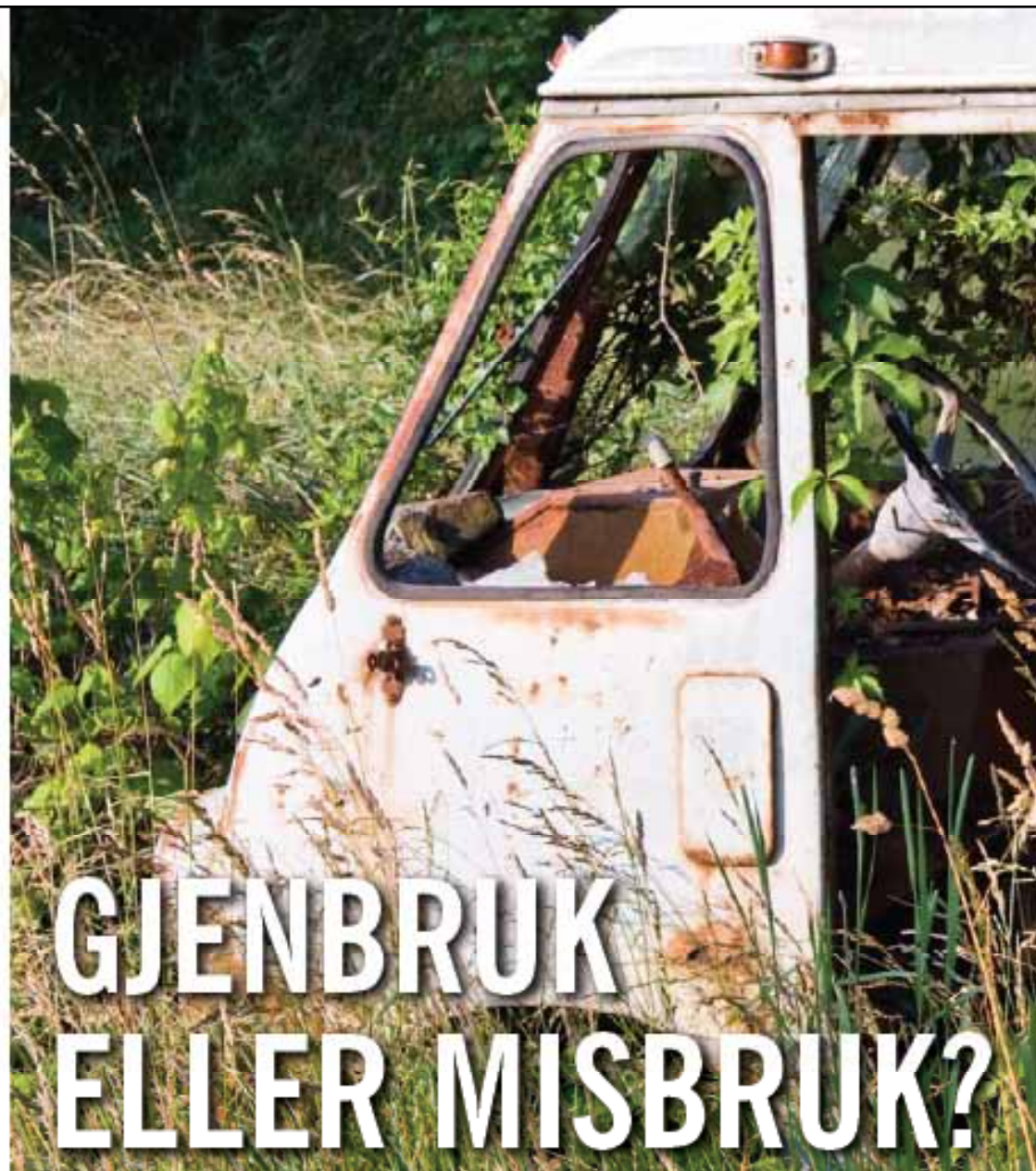
SLIK VI MØTER DET

Tekna vil i 2010 fortsatte å utforme medlemmene til etisk refleksjon og debatt rundt problemstillinger medlemmer av Tekna kan møte. Denne gang er det Sondre Fjeld som er havnet i et dilemma.

Ta Teknas etikk-kurs

Tekna tilbyr deg et kurs i etikk på foreningens nettsider. Der møter du noen etiske dilemmaer og introduseres for viktige etiske utfordringer i arbeidslivet. Det skal kunne gjennomføres på 25 minutter.

Gå inn på www.tekna.no/etikk og lenke Kurs – hjelpemidler.

GJENBRUK ELLER MISBRUK?

PROBLEMSTILLING:

Sondre Fjeld er selskingsingeniør i et stort transportfirma, som har egen vedlikeholdsavdeling for bilparken sin. Sondre har nylig foreslått avhending av et stort utvalg gamle biler som har vært benyttet som driftbiler i eget vedlikehold. Bilene ble overdratt til Miljøteknologi AS. Daglig leder i Miljøteknologi er en nær bekjent av administrerende direktør Kim Smøgen, hovedleder og daglig leder i firmaet Sondre arbeider i. Avtalen var gunstig for transportfirmaet.

Ved en tilfeldighet får Sondre vite at Miljøteknologi har sendt bilene videre til Afrika. Avtalen har nylig brøst flere oppslag om ulovlig eksport av biler fra Norge til nettopp Afrika. Tullvesenst har stoppet

flere slike transporter av det som blir ansett som miljøfarlig avfall, og som ikke er tillatt å eksportere. Sondre innser at de utnyttede bilene fra firmaet hans arbeider i, på ulovlig vis er havnet i Afrika.

Sondre ber om et møte med sjefen sin, teknisk direktør, og forteller ham om det han mener er ulovlig eksport av avfall. Sjefen kass ber ham gi henne hele saksa. Han forteller at Miljøteknologi har avtale med et firma i et afrikansk land. Dette landet har ikke forbud mot import av gamle biler. «Dette er bilateral bistand», sier teknisk direktør. «Firmaet der nåde tjener gode penger på videre salg av biler og metaller fra våre biler. Det gir arbeid til mange som

OM TEKNAS ETISKE RÅD

Etisk råd er et rådgivende organ for Hovedstyret i Tekna. Etisk råd skal arbeide for økt etisk bevissthet og refleksjon i foreningen og blant foreningens medlemmer. Medlemmer kan også henvende seg til Etisk råd. Rådet har fem medlemmer og tre varamedlemmer. Medlemmene i rådet oppnevnes av Teknas Hovedstyre for perioder på tre år.

Sissel Eggen

KOMMENTARER FRA TEKNAS ETISKE RÅD

Sissel Eggen, leder av Teknas etiske råd, har følgende kommentarer til Søndres utfordringer:

Søndre Fjeld står ansikt til ansikt med noe vi av og til møter i næringslivet – ulovlig avfallshåndtering under dekke av veldedighet. For vi som er så rike må vel kunne gi bort noe av det vi kaster? Er det ikke bare rett og rimelig at noen får glede av det?

Men mange av de teknologiske godene våre har en skyggeside, en nisse som følger med på kasset. Den nissen heter miljøgifter. Fantastisk nyttige stoffer mens tingene er i bruk, men akk så helseskadelige når de kommer på avveier og havner i menneskekroppen. Disse avfallsaktørene hevder gjerne at de vil hjelpe fattige nordmenn eller støtte skolebarn i Afrika. De har et så veldedig image at man må lure på hvor de får inntektene sine fra. I den andre enden sitter en mottaker som vil ha tak i edelmetallene som finnes i utrangert IT-utstyr, kjøleskap og gamle biler. Avfallet demonteres manuelt under uforsvarlige arbeidsforhold, og barnarbeidere og andre må betale helseprisen. Men har ikke gutter til alle tider skrudd på gamle biler? Jo, kanskje det, men det var før én bil inneholdt like mye elektronikk som 30 mobiltelefoner.

Søndres arbeidsgiver har en plikt til å levere avfallet sitt til et godkjent mottak, selv om det

koster penger. En delebil er et vrak og dermed avfall i lovens forstand. Vi kan jo lure på om det ikke også er noen lyssky transaksjoner mellom nære vermer i denne saken. I hvert fall er det noen som tjener penger.

Søndre sitter med kunnskap om forhold som kan ødelegge helsa hos mennesker og dyr langt borte, men som også kan skade hans egen arbeidsgiver. Det er dette som er Søndres dilemma. Han har skjont at delebileksporten ikke er noen vinnesak – ikke på noen måte.

Vi lever i en tid da bedrifter som slurver med miljøansvaret, må regne med problemer i markedet. Å tro at Søndre skal beholde jobben i veldig mange år uten at arbeidsgiver tar til vettet miljømessig, er lite realistisk. Men foreløpig har Søndre gjort det han kan overfor arbeidsgiver ved å varsle om det han vet.

Etter min mening har Søndre fortsatt et ansvar overfor mennesker i det landet bilene kommer til. Mennesker får helsa ødelagt gjennom uforsvarlige arbeidsforhold og giftige deponier. Han kan tipse forurensningsmyndigheten eller tollvesenet i fortrolighet. De vil fort finne ut om det er grunn til å forfølge saken nærmere. Og i motsetning til Søndre kan de gjøre noe med saken.

Teknas etiske retningslinjer sier blant annet:

- Du er både fagperson og samfunnsborger. Vær rettskaffen og redelig. Si ifra om uetiske forhold i samfunnet, og vis respekt for andres meninger.
- Gjør bruk av retten til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten du arbeider i. Sørg for at det er saklig grunnlag for kritikken. Før varsling skjer, bør du om mulig ha forsøkt å ta forholdet opp internt. Dersom du er usikker, søk råd hos tillitsvalgte eller Tekna sentralt.

ellers ville stått uten jobb. Her i landet snakker vi om restrukturering og gjenbruk. Der nede gjøres det i praksis. Klra og jeg synes det er bra at vi kan gi et slikt bidrag. Nei, Søndres, avslutter sjelden, adrems sakra har vi ligge. Det er jo tross alt Miljøteknologi som har ansvar.

Etter samtalen er Søndre usikker på hva han bør gjøre. Har du noen råd å gi?

Har du en mening om Søndres dilemma kan du dele disse med oss og andre Tekna-medlemmer ved å kommentere caset på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etisk. Her vil du finne mer informasjon om Teknas etisk arbeid.

Tekna ønsker å utfordre medlemmene til etisk refleksjon og debatt rundt problemstillinger medlemmer av Tekna kan møte i arbeidslivet. Denne gang er det Bente Brask og Arne Ask som møter etiske dilemmaer.

JUKS MED

PROBLEMSTILLING:

Bente Brask arbeider i Firmaet. Hun har en eldre mor som til det siste har klart seg selv, men som nå etter hvert trenger mye hjelp til daglige gjøremål. Ekstra vanskelig blir det når hun blir syk. Hun trenger tilsyn også i arbeidstiden, og Bente føler hun må ta sin del av ansvaret for dette. Hun ser ingen annen mulighet enn «å ta ut sykedagen» og skrive egenmelding om egen sykdom.

Arne Ask er leder for seksjonen i Firmaet der Bente arbeider. Firmaet har godt over gjennomsnittet høyt sykefravær. Dette er etter hvert blitt et problem for inntjeningen og merkes klart på bunnlinjen. Firmaet har derfor inngått IA-avtale. Seksjonslederne er blitt pålagt å følge opp alt sykefravær, blant de ansatte, og i handlingsplanen for seksjonen er det satt mål for sykefravær som innebærer en betydelig nedgang i dette i løpet av året.

Arne har registrert at Bente har mye

fravær av én dags varighet med egenmelding. I samtaler med andre ansatte har han fanget opp at det ryktes at hun har et alkoholproblem og at dette er årsaken til det uregelmessige fraværet. Han oppfatter at Bentes fravær er blitt en «snakkis» blant de ansatte og at hennes holdninger til arbeid og fravær virker negativt inn på arbeidsmiljøet. Han innkaller Bente til en samtale og går rett på sak med spørsmål om årsaken til at hun er mye borte fra jobben. Bente er først avvisende, viser til at hun har levert egenmelding og at alt er i orden, men etter hvert kommer historien med moren og morens behov for pleie under sykdom frem. «Jeg har store lån og store faste utgifter og har ikke råd til å søke permisjon for å pleie mor», sier Bente til slutt.

Etter møtet med Bente er Arne usikker.

Hva mener du han bør gjøre?

Ta Teknas etikk-kurs

Tekna tilbyr deg et kurs i etikk på foreningens nettsider. Der møter du noen etiske dilemmaer og introduseres for viktige etiske utfordringer i arbeidslivet. Det skal kunne gjennomføres på 25 minutter. Gå inn på www.tekna.no/etikkk og lenke Kurs – hjelpemidler.

TEKNAS ETISKE RÅD KOMMENTERER

Helena de Lange og Stein Egil Aarbo, som er medlemmer av Teknas etiske råd, har gitt følgende råd til Arne:

Arnes firma har inngått IA-avtale (individuelle arbeidstiltak) med en klar målsetting om å bli ned sykefraværet. IA-avtalen setter krav til firmaet om oppfølging av de sykemeldte, og den setter krav til at besøkningen på den enkelte arbeidsplass skjer i samarbeid mellom partene (arbeidsgiver/arbeidstaker).

De ansatte kan ved sykdom blant annet få egenmelding for enkeltdager. At sykdommen er registrert med egenmeldinger reduserer ikke arbeidsgivers plikt til å være reaktiv å følge opp den ansatte med tiltak for å redusere sykefraværet. Egenmeldingene gjelder eget sykefravær. Fravær for å hjelpe syke foreldre regnes med dagens regelverk ikke som lovlig sykefravær.

Når Arne får vite at årsaken til Bentes

fravær er still av hennes syke mor, blir han usikker på hva han skal gjøre. At dette ikke er lovlig sykefravær må Arne bare beholde seg til.

I Teknas etiske retningslinjer heter det at en leder må gjennom ord, handlinger og ledertil ta ansvar for å bidra til felles forståelse av etisk kultur i virksomheten.

Å foreslå å la Bente «frikke» med egenmeldingene er ingen holdbar løsning. Å akseptere slik blidar ikke til å fremme etisk kultur i virksomheten. Samtidig kan Arne forstå hennes svært vanskelige situasjon og like å fravære denne.

I Teknas etiske retningslinjer heter det også at en leder skal forvalte de materielle og menneskelige ressurser lederen har ansvar for på en forsvarlig og god måte.

I mange firma kan de ansatte svare

SYKE FRAVÆR?

© LOUPEBOK

Har du en mening om Arnes dilemma kan du dele disse med oss og andre Tekna-medlemmer ved å kommentere vårt innlegg på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etisk. Her vil du finne mer informasjon om Teknas etisk arbeid.

opparbeidet arbeidstid. En mulighet er kanskje at Arne tilbyr Bente å arbeide overtid uten betaling som kompensasjon for dager hun har hatt uregelmessig fravær. Hun kan videre fremover foreslå at hun arbeider overtid og tar fravær for å bli lik moren som avspaseringstid. En løsning kan også være at Bente får fremtiden benevnt avspasering noen timer ved behov, og ikke hele dager. Slik vil det være lettere for henne å arbeide tiden inn igjen. Mange vil vel si at Arne med et slikt forslag har opptrådt øst en fremvortig og god måte" i forhold til sin medarbeider. Bentes vanskelige situasjon kan jo eller sies til at hun selv ikke ønsker mer og blir sykemeldt. Det sier i hvert fall ikke til redaksjon av sykefravær i firmaet.

Firmaet kan innfaller til ha en arbeidsforhold som gjør det vanskelig for ledelsen å innføre denne muligheten for sunnlig snakk. Spørsmålet blir da om Arne kan

tilby denne muligheten til Bente. Å gjøre dette uten at de svrige snakk blir innført er vanskelig. Herrens hyppige fravær er allerede blitt en «sakke» og viser negativt på arbeidsmiljøet.

I Teknas etiske retningslinjer heter det at en leder må bidra til at det er en åpen kultur for å ta opp etiske problemstillinger i virksomheten. Arne og Bente står her begge med berna godt plassert i etiske problemstillinger. Kanskje kan Arne benytte anledningen til å vise at det i dette firmaet nettopp er akkurat for å ta opp etiske problemstillinger. Dette kan han gjøre ved å innkalle til forekomst for sine medarbeidere om etiske dilemmaer og åpenhet, arbeidstidens rettigheter og plikter. Her kan han blant annet foreslå hvordan han har tenkt rundt det og ta ut sykedagen, praktisering av IA-avtalen og det å legge forholdene til rette for Bente som medarbeider i en for henne vanskelig situasjon.

Roldan de Lange

Steinar Egil Aarseth

OM TEKNAS ETISKE RÅD

Etisk råd er et rådgivende organ for Hovedstyret i Tekna. Etisk råd skal arbeide for økt etisk bevissthet og rolleforhold i foreningen og blant foreningens medlemmer. Medlemmer kan også henvende seg til Etisk råd. Rådet har fem medlemmer og tre varmedlemmer. Medlemmene i rådet oppnevnes av Teknas Hovedstyre for perioder på tre år.

Tekna ønsker å utfordre medlemmene til etisk refleksjon og debatt rundt problemstillinger medlemmer av Tekna kan møte i arbeidslivet. Denne gang er det Noa Anonsen som møter etiske dilemmaer.

Ta Teknas etikk-kurs

Tekna tilbyr deg et kurs i etikk på foreningens nettsider. Der møter du noen etiske dilemmaer og introduseres for viktige etiske utfordringer i arbeidslivet. Det skal kunne gjennomføres på 25 minutter. Gå inn på

www.tekna.no/etikk
og lenke Kurs – hjelpemidler.

TEKNOLOGIUTVIKL

PROBLEMSTILLING:

Noa Anonsen er analytiker i HT-invest som gir investeringsråd og bidrar med å hente ny kapital til lovende teknologibedrifter. Nanoteknologi er spesielt satsingsområde. Noa blir bedt om stille sammen en analyse av firmaet Nanoprint som hevder at de i løpet av fire år vil kunne produsere en kommersiell 3D-printer. De trenger kapital for å realisere et konsept som vil revolusjonere industriproduksjon i flere bransjer. Slår alt til vil dette være en glitrende investering for eventuelle aksjonærer.

Noas analyse viser at det er mulig at systemet kan være i markedet i løpet av tre til fire år. Men han ser samtidig usikkerhet rundt miljøkonsekvenser, av produksjon og kommersiell bruk. Dette er ikke med i firmaets egen presentasjon. Det finnes omfattende forskningsresultater, som Noa er godt kjent med, og som klart viser at det vil være stor miljø- og helsefare knyttet til bruk av systemet. Teknologi for å løse disse utfordringene ligger ti år frem i tid. Han beskriver dette i sitt analysebidrag til prospektet som skal brukes for å hente inn aksjekapital til firmaet og til videre utvikling av 3D-printerteknologien. Noa konkluderer med at det vil være urealistisk

med et teknologisk gjennombrudd i løpet av tre til fire år når også miljø- og helseproblematikken skal håndteres.

Når det endelige prospektet legges frem er hans vurderinger av negative sider ikke med. Han ber om en samtale med sjefen sin. Sjefen forteller ham at sentrale interesser rundt HT-invest ønsker å investere i Nanoprint. «Vi vil lykkes med dette oppdraget», sier sjefen og fortsetter: «Vi henvender oss til profesjonelle investorer med et til tre års horisont på sine investeringer. Vurderingen i ledelsen er at dette konseptet er så bra, at målt innenfor en slik tids horisont har vi en svært god investering. Det er dette vi er bedt om å forholde oss til i oppdraget. Den teknologiske utviklingen på dette feltet er jo også uhyre rask. Det meste vil sikkert finne sin løsning innenfor et tidsperspektiv av noen år.» «Fulltegning vil gi oss et betydelig sukseshonorar og det betyr penger både for meg og deg», avslutter han.

Etter denne samtalen er Noa svært usikker på hva han bør gjøre.

Hvilke råd vil du gi ham?

TEKNAS ETISKE RÅD KOMMENTERER

Knut Arne og Carl Erik som er medlemmer av Teknas etiske råd har følgende innvendinger til dette caset:

Noas historiske beskrivelse av situasjonen med teknologisk utvikling dreies frem av direkte spekulative investeringer. Vi står overfor en svært lovende teknologi med stort potensiale brukersvarende. De som kommer tidlig med vil kunne gjøre store penger. Noen vil bli med barn et stykke på vei og selge seg ut for teknologien kommer til overvokst. Er det dyrtidige og heldige barn gevinsten for disse investorene bli svært stor. Dette er helt legitimt.

I Teknas etiske retningslinjer heter det: «Et råd og anbefalinger som har hensyn til mennesker, miljø og materielle verdier. Noa har fulgt retningslinjene. Spørsmålet er om Noa har gjort sitt når han har lagt frem sin analyse? Noa vil kanskje oppleve at hans faglige råd er blitt overbevået eller sett til side. Teknologien er lovende, men kanskje svært usikker fordi miljø- og helseutfordringene teknologien reiser er usikkert. Sjefen kan være til rådgiveren av investorer som har kort tidsperspektiv, så kort at man trolig ikke vil møte disse utfordringene. Sjefen til Noa vil med rette hevde at Noa bare er blitt villedt i forhold til innholdet i oppdraget.

ING OG FINANS PUSH

Har du en mening om Nao og hems dilemma kan du dele disse med oss og andre Tekna-medlemmer ved å kommentere coast på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etikk. Her vil du finne mer informasjon om Teknas etikkarbeid.

YAMICRO

Nao har på sin side kanskje et engasjement som går dypere når det gjelder ny teknologi. Kanskje mener han at mye i vurdering av denne type teknologi har lagge til grunn gjennværsprinsippet som har stamte både fra EU og UNESCO. I en versjon legges dette ut slik: «Når menneskelig aktivitet har ført til menneskeaktabel skade som er vitenskapelig sannsynlig som naturlig, skal tiltak gjøres for å unngå eller redusere skadene. Tenker Nao slik har det vært han sammet spør om han vil befinne seg i en vanskelig situasjon.

Det er til syvende og sist Nao selv som må ta stilling til den situasjonen han befinne seg i. Erler

han at han kan fortsette som analytiker i firmaet etter dette? Eller føler han at han må velge ut nye på arbeid med egne oppfatninger at han heller vil se seg om etter en annen jobb?

Guri Vik

Knut Aune

OM TEKNAS ETISKE RÅD

Etik rådet er et rådgivende organ for Hovedstyret i Tekna. Etik rådet skal utvise for å gi etik rådgivning og veiledning i foreningen, blant foreningens medlemmer. Medlemmer kan også berende seg til Etik rådet. Rådet har fire medlemmer og tre varamedlemmer. Medlemmene til rådet oppnevnes av Teknas Hovedstyre for perioder på tre år.

ETIKK RÅDET 2017

OM Å VITE MER ENN DU EGG

Tekna ønsker å utføre medlemmene til etisk refleksjon og debatt rundt problemstillinger medlemmer av Tekna kan møte i arbeidslivet. Denne gang er det Magne Venner som møter et etisk dilemma. Har han for mange venner?

PROBLEMSTILLING:

Magne Venner har et omfattende nettverk av bekjente, kolleger og venner. Det er ikke alltid like lett å vite hvem man er hva.

En dag møter han Claas, som arbeider i bank. De snakker i snakk om hva som foregår hver på sin kant. Claas forteller ham, uten å nevne navn, at han nettopp i dag har vært involvert i en sak der banken ei state. Hittil har saken seg utvidet part i boligen til en næringsdrivende som er på knuten av stupets. «Da skulle ikke tro det ut fra måten den familien lever på, men dette ser vi ofte. Han kan sikkert leve på underverandere og kvaliteter enda en strand, men um ikke lange sneller det og da trekker han andre med seg til konkurs. Men dette må selvfølgelig bli mellom oss. Kommer noe ut om denne saken, er det konkurs med en gang. Casuaritis avslutter Claas.

Ut fra dette og annet som blir sagt under samtalen skjønner Magne at den næringsdrivende det her er snakk om, er Erik, som han ofte møter gjennom frilidsaktiviteter. Erik driver et stort entreprenørfirma, og

har for en tid tilbake vunnit et stort anbud på bygging av boliger i et tidligere industrimråde sørøst i byen.

Magne vet mye om dette. En tidligere studiekamerat, Frank, som han også møter med jevne mellomrom, er administrerende direktør i eiendomselskapet som er taten og står bak utbyggingen. Arbeidet er godt i gang. Skur og lag er trøst, og utbygging av de vennevendige byggene er startet. Og dessuten: En av trehjulskonstruktørene til Magne, Gerhard, driver et arkitektfirma som har fått underentreprise på utleggsarbeidene, delvis hjulpet av Magne sine konstruktører. Arkitektfirmaet hans fikk en snell under finanskrisen, men Gerhard hjulper nå å bli etablert både firmaet og sin egen virksomhet på brua igjen.

Etter at Magne nå ser hele situasjonen, føler han at han bør gjøre noe, men hva? Han har kjent Claas å ikke snakke til noen. Santidlig fortår han at eiendomselskapet Frank arbeider i kan få problemer um Erik går konkurs. Men det viktigste er at Gerhard vil kunne tape stort. Arkitektfirmaet hans vil kunne gå konkurs og Gerhard vil miste alt han har.

Hva ville dere ha gjort om dere var Magne?

TOR HÅKON: «GI DET LITT
TID. DET KAN VÆRE EN
STRATEGI BAK DET»

ENTLIG VIL VITE

JOAKIM: «DETTE BLIR
GALT UANSETT»

INGRID: «KANSKJE
HAR ERIC EN PLAN»

Vårt studentpanel mener

Vi har denne gangen invitert Ingrid, Joakim, Kent og Tor, studenter ved UiO til å gi råd til Magne.

Claus gjør noen han ikke burde gjøre. Selv om han sier at det må «bli mellom oss» har han skapt en vanskelig situasjon for Magne. Slik fortrolighet er ikke en vennetjeneste.

Kent og Tor Håkon vil «holde kjeft». Det blir bare rot om Magne snakker med noen av de impliserte. Men Gerhard, rørlggeren, er mest utsatt, helt uforskyldt. Kanskje gikk det an å gi ham en forsiktig advarsel om å passe på at ikke oppgjørene blir forsinket. Det må kunne gå an å få til det uten å røpe at Magne vet noe mer.

Joakim vet ikke. Dette er vanskelig. Det blir galt uansett. Sprekker dette «går alle konkurs på dagen». Magne bør gi det litt tid. Det kan være en strategi bak det. Ingrid vil gå til Eric. Spørre ham forsiktig om hvordan det går. Kanskje har Eric en plan.

Ingrid mener det ikke kan bety noe at Claus sier at «dette må bli mellom oss», ikke slik situasjonen er. Magne får et ansvar på seg selv om han ikke har bedt om å få vite noe om dette. Hvilken situasjon havner han i dersom alt går galt og det kommer frem at han visste noe som kunne reddet for eksempel Gerhard og bedriften hans? Tor Håkon mener konteksten er viktig. Hvilke relasjoner har Magne til de enkelte? Hvem må han være lojale mot?

Til slutt er alle enig om at Magne burde si fra til Claus om den vanskelige situasjonen han har satt Magne i. Han bør fortelle om de involverte han kjenner og utfordringene disse står overfor. Han frir seg ikke fra ansvar med det, men han kan lære Claus «ei lekse». Han bør lære seg «å holde kjeft». Kanskje han neste gang ikke forteller mer enn det noen vil vite.

KENT: «CLAUS BØR LÆRE Å
HOLDE KJEFT»

Har du en mening om Magnes dilemma kan du dele disse med oss og andre Tekna-medlemmer ved å kommentere caset på Teknas nettside. Gå til www.tekna.no/etikk. Her vil du finne mer informasjon om Teknas etikkarbeid og om Teknas etiske råd.

Temahefter om etikk fra Tekna

Varsling av kritikkverdige forhold (2009)

Fra Gaza til finans push (2012)

Om juks og egne verdier (2012)

Etikk, ledelse, ansvar og usikkerhet (2013)

Flere etiske utfordringer finner du på: etikk fra a til å

Mer om etikk i Tekna: www.tekna.no/etikk

